

ความเข้าใจของผู้ประเมินคุณภาพภายในต่อสาระของเกณฑ์ประกันคุณภาพการศึกษา เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN-QA) ระดับหลักสูตร

THE UNDERSTANDING OF INTERNAL QUALITY ASSESSORS TOWARDS ASEAN UNIVERSITY NETWORK QUALITY ASSURANCE (AUN-QA) AT A PROGRAM LEVEL

กัญดา อหวนศ์^{1*}, อจารี ศุภสุทธิกุล², วัชรวัฒน์ อยู่ในศีล³, นิธินาท ศุภกาญจน์⁴, ปิ่นปิ่นทร์ ดำนุ้ย⁵,
ประพทธี สวัสดิ์วิภาชัย¹

*Kunncadah Anuwong^{1*}, Ajaree Supasuteekul², Waiyawut Yoonaisil³, Nitinat Suppakam⁴,
Pinpinat Damnuil⁵, Braprut Sawatwipachai¹*

¹สาขาวิชาเภสัชกรรมสังคม คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹Department of Social Pharmacy, Faculty of Pharmacy, Srinakharinwirot University.

²ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

²Department of Mechanical Engineering, Faculty of Engineering, Srinakharinwirot University.

³บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³Graduate School, Srinakharinwirot University.

⁴สาขาวิชาวิศวกรรมพอลิเมอร์ สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

⁴School of Polymer Engineering, Institute of Engineering, Suranaree University of Technology.

⁵ฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

⁵Division of Educational Quality Assurance, Taksin University.

*Corresponding author, e-mail: kunyada@g.swu.ac.th

Received: 1 July 2022; **Revised:** 22 November 2022; **Accepted:** 30 November 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเข้าใจของผู้ประเมินคุณภาพภายในต่อสาระของเกณฑ์ประกันคุณภาพเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN-QA) รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ระหว่างวันที่ 16 พฤศจิกายน ถึง 25 ธันวาคม พ.ศ. 2560 จากกลุ่มประเมินคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตร จำนวน 112 คน ที่สังกัดใน 11 มหาวิทยาลัย ซึ่งประกาศใช้ระบบ AUN-QA ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประเมินทั้งหมดได้รับการอบรมเกี่ยวกับสาระของเกณฑ์และการประเมินก่อนที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ประเมิน ส่วนใหญ่เคยทำหน้าที่ผู้ประเมินมาแล้ว 6-9 หลักสูตร (80.12%) โดยมีการจัดทีมผู้ประเมิน 2-5 คน ในแต่ละทีม ผู้ประเมินทุกคนประเมินตนเองว่ามีความเข้าใจสาระของเกณฑ์และวิธีการประเมินในระดับปานกลาง และระบุประเด็นที่ยังต้องการให้มีการทำความเข้าใจเพิ่มเติม ได้แก่ การประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ การจัดทำหลักสูตร วิธีการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ การคำนวณภาระงานอาจารย์ตามรูปแบบของ AUN-QA กระบวนการที่ต้องในการวิเคราะห์ความจำเป็น (Need Analysis) และการเทียบเคียงสมรรถนะ (Benchmarking)

คำสำคัญ: การประเมินคุณภาพการศึกษา เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน การจัดการศึกษาแบบเน้นผลลัพธ์ ผู้ประเมินคุณภาพภายใน

Abstract

The objective of this study is to explore the understanding of internal quality assessors towards the AUN-QA criteria. Data were collected from 112 academic staff currently served as program internal assessors in 11 Thai universities by an in-depth interview during November 16 to December 25, 2017. These universities had implemented AUN-QA at a program level. The results show that all respondents received the training on AUN-QA criteria and assessment procedure prior to their first assessment. About 80% of them had an experience in assessing six to nine programs, with the number of two to five assessors per team. All respondents self-rated their understanding of AUN-QA criteria as "fair." In addition, the respondents believed that the assessors should be trained more on the following issues, including the assessment of Expected Learning Outcomes (ELOs); the design of curriculum, teaching and learning activities, and student assessment to be aligned with ELOs; the calculation of lecturers' workload according to AUN-QA; and the correct concept and procedure of need analysis and benchmarking.

Keywords: Education Quality Assessment, ASEAN University Network, Outcome-Based Education, Internal Quality Assessors

บทนำ

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2558 มหาวิทยาลัย จำนวน 11 สถาบัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยสมาชิกของที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) ได้เริ่มใช้ระบบการประกันคุณภาพเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network Quality Assurance, AUN-QA) ในการประกันคุณภาพภายในระดับหลักสูตร ตามมติของ ทปอ. ในการประชุมสามัญ ครั้งที่ 2/2558 เมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2558 [1] โดยการนำระบบดังกล่าวไปใช้ได้ผ่านความเห็นชอบของสภามหาวิทยาลัยของแต่ละสถาบัน และเป็นไปตามประกาศคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา (คปท.) เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 [2] ในปีการศึกษาต่อมาจนถึงปัจจุบัน สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้นำระบบ AUN-QA ไปใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตรเพิ่มขึ้น โดยข้อมูลอย่างไม่เป็นทางการจาก ทปอ. พบว่าในปี พ.ศ. 2565 น่าจะมีมหาวิทยาลัย/สถาบันอุดมศึกษาที่ใช้ AUN-QA ระดับหลักสูตรเกินกว่า 50 สถาบันในประเทศไทย

ระบบประกันคุณภาพการศึกษาเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนระดับหลักสูตร (Program-level AUN-QA) ได้รับการพัฒนาขึ้น เนื่องจากมีความจำเป็นในการพัฒนาและประกันคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งมีความหลากหลาย ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และมุ่งให้มีการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพของบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดยั้งของสังคมและตลาดแรงงาน รวมทั้งเพื่อสนับสนุนการเคลื่อนย้ายนักศึกษาและแรงงาน คัดกรองผู้บริโภค และสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและความร่วมมือในอาเซียน โดยมีหลักการสำคัญคือผลักดันการจัดการศึกษาแบบเน้นผลลัพธ์ หรือ Outcome-Based Education (OBE) และตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญของหลักสูตร และส่งเสริมให้หลักสูตร

ได้พัฒนาและปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่องด้วยวงจรคุณภาพ Plan-Do-Check-Act (PDCA) โดยระบบ AUN-QA ล่าสุดที่มีใช้ในปัจจุบันคือ AUN-QA Version 4.0 ซึ่งกำหนดเกณฑ์ประกันคุณภาพไว้ 8 เกณฑ์ และมีข้อกำหนดในการดำเนินการให้เป็นไปตามเกณฑ์ 53 ข้อจำกัด (requirements) ครอบคลุมการจัดทำผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตรให้ตอบสนองข้อกำหนดของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผู้เรียนโดยใช้ผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นฐาน การกำกับและพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรในการผลิตบัณฑิต และการติดตามและปรับปรุงคุณภาพกระบวนการ รวมทั้งผลผลิตและผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา [3]

ภายใต้ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายใน หลักสูตรแต่ละหลักสูตรจะต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report, SAR) และรับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน (Internal quality assessment) เป็นประจำทุกปี เพื่อให้มีข้อมูลเกี่ยวกับระดับคุณภาพในการจัดการศึกษา จุดเด่น และประเด็นที่อาจจะมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาและ/หรือปรับปรุงของหลักสูตร ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จึงจัดการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในขึ้น เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งทักษะความสามารถในการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตรด้วยเกณฑ์ประกันคุณภาพเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน อย่างไรก็ตาม ระบบ AUN-QA เป็นระบบการประกันคุณภาพที่ค่อนข้างใหม่สำหรับประเทศไทย การศึกษาติดตามว่าผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในที่พัฒนาขึ้นนั้น มีความเข้าใจในหลักการและสาระของเกณฑ์ AUN-QA มากน้อยเพียงใดจึงเป็นประเด็นที่มีความจำเป็น เนื่องจากผู้ประเมินคุณภาพภายในเหล่านี้ เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลป้อนกลับและข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาให้แก่หลักสูตรที่รับการประเมินในรายละเอียด ทั้งนี้ ในการศึกษาเพื่อติดตามผลของการนำระบบประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ตามมติของ ทปอ. โดยกัญญาตา อนุวงศ์และคณะ ในปี พ.ศ. 2560 พบว่าในภาพรวมอาจารย์ส่วนใหญ่เชื่อว่าความเข้าใจของอาจารย์ในหลักการของการจัดการศึกษาแบบเน้นผลลัพธ์ (OBE) และความสามารถในการนำหลักการนี้ไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผู้เรียน และความเข้าใจของคณาจารย์เกี่ยวกับหลักการ สาระ และเป้าหมายของระบบ AUN-QA เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการนำ AUN-QA ไปใช้ให้ประสบความสำเร็จ [4]

การวิจัยนี้ได้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเข้าใจของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในในแต่ละมหาวิทยาลัยทั้ง 11 มหาวิทยาลัย เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารคุณภาพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการวางระบบและแนวทางในการกำกับติดตาม ฝ้าระวัง และพัฒนาความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งทักษะความสามารถของผู้ประเมินคุณภาพภายในระดับหลักสูตรภายใต้ระบบประกันคุณภาพการศึกษา AUN-QA เพื่อผดุงไว้ซึ่งคุณภาพของการประเมินและการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของการจัดการศึกษาในทุกหลักสูตรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเข้าใจของผู้ประเมิน หรือคณาจารย์ที่ได้รับการฝึกอบรมพัฒนาให้สามารถทำหน้าที่ผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร ต่อสาระของเกณฑ์การประกันคุณภาพของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN-QA) รวมทั้งข้อเสนอแนะของผู้ประเมินในการเพิ่มพูนพัฒนาศักยภาพของผู้ประเมิน และการนำระบบ AUN-QA ไปใช้ให้เกิดสัมฤทธิ์ผล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยได้รับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากกรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัย

ที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2560 หมายเลข SWUEC/E-121/2560 มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัย คือ คณาจารย์ที่ได้รับการฝึกอบรมให้ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินคุณภาพภายในระดับหลักสูตรด้วยเกณฑ์ AUN-QA ในสังกัดมหาวิทยาลัยในกลุ่มสมาชิกที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) ที่ประกาศใช้ระบบ AUN-QA ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร ตั้งแต่ปีการศึกษา 2557 ถึง 2560 เป็นจำนวนทั้งสิ้น 11 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยพะเยา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะเรียกว่า “ผู้ประเมินคุณภาพการศึกษา”

1.2 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ อาจารย์ที่เป็นผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร ซึ่งสังกัดใน 11 มหาวิทยาลัยในกลุ่มสมาชิก ทปอ. ที่ใช้ระบบ AUN-QA ที่ได้รับการคัดเลือกแบบเจาะจง ให้เป็นผู้ประเมินคุณภาพที่มีประสบการณ์ในการทำหน้าที่ประเมินหลักสูตรมาแล้วอย่างน้อย 1 หลักสูตรและยินดีให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นจำนวน 9-11 คนจากแต่ละมหาวิทยาลัย รวมทั้งสิ้น 112 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างโดยระบุประเด็นคำถามปลายเปิดที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยขึ้น โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้

2.1 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเกณฑ์และวิธีการประเมินด้วยระบบ AUN-QA ในแต่ละมหาวิทยาลัย ด้วยการสัมภาษณ์ผู้บริหารซึ่งเป็นรองอธิการบดีหรือผู้ช่วยอธิการบดีที่กำกับดูแลด้านคุณภาพของมหาวิทยาลัย ทั้ง 11 สถาบัน และศึกษาข้อมูลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามระบบ AUN-QA เพื่อกำหนดประเด็น/แนวคำถามในการสัมภาษณ์ รวมทั้งข้อมูลอื่น ๆ ที่ต้องการเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์

2.2 จัดทำร่างประเด็นคำถามเพื่อสัมภาษณ์ผู้ประเมินคุณภาพการศึกษา

2.3 นำร่างประเด็นคำถามที่พัฒนาขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพด้วยระบบ AUN-QA จำนวน 5 คน พิจารณา เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ประสานขออนุญาตการทำวิจัยในมนุษย์ และติดต่อประสานงานกับสถาบันการศึกษาทั้ง 11 สถาบัน เพื่อกำหนดตัวบุคคล (ผู้ประเมินคุณภาพการศึกษา) ที่จะดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากนั้นจึงดำเนินการประสานและนัดหมายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกอย่างไม่เป็นทางการในกลุ่มผู้ประเมินคุณภาพตามระบบ AUN-QA เป็นจำนวน 9-11 คน ใน 11 มหาวิทยาลัย ที่ใช้ระบบ AUN-QA ในการประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตร

3.3 ตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ตามหลักการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจและสัมภาษณ์ผู้บริหารด้านคุณภาพของสถาบัน อาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ระบบประกันคุณภาพ AUN-QA ด้วย [5]

3.4 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) และสร้างข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ในบางรายการที่เหมาะสม

ผลการวิจัย

1. ระบบและวิธีการประเมิน

ผู้ประเมินรวมทั้งสิ้น 112 คน ที่ให้สัมภาษณ์มีประสบการณ์ในการประเมินหลักสูตรมาแล้วตั้งแต่ 2-20 หลักสูตร โดยส่วนใหญ่เคยทำหน้าที่ผู้ประเมินมาแล้ว 6-9 หลักสูตร (80.12%) โดยมีการจัดทีมผู้ประเมิน 2-5 คนในแต่ละทีม บางมหาวิทยาลัยมีการประเมินโดยจัดกลุ่มของหลักสูตร กลุ่มละ 7-10 หลักสูตร แล้วให้ทีมประเมิน 1 ทีมทำหน้าที่ประเมินหลักสูตร 1 กลุ่ม โดยมีเหตุผลคือเพื่อให้เกิดความเป็นมาตรฐานเดียวกันในการตัดสินผลการประเมินให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีการประเมินหลักสูตรทุกหลักสูตรทุกปี ยกเว้น 1 มหาวิทยาลัย (9.09%) ที่หลักสูตรรับการประเมินภายในด้วยเกณฑ์ AUN-QA ตามความพร้อมของหลักสูตร โดยมีระยะเวลาที่จะให้หลักสูตรทุกหลักสูตรรับการประเมินด้วยเกณฑ์ AUN-QA จนครบทุกหลักสูตรในระยะเวลา 3 ปี

ผู้ประเมินทุกคนได้รับการอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์ AUN-QA และวิธีการประเมินตามระบบนี้ก่อนที่จะได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประเมิน โดยการอบรมอาจเป็นการอบรมที่จัดโดยมหาวิทยาลัยเอง จัดโดยที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) หรือการอบรมโดยเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN) สำหรับรูปแบบการประเมินที่ใช้ พบว่า 6 มหาวิทยาลัยเป็นการทำ Desktop Assessment (การประเมินจากเอกสาร) เท่านั้น ใน 1 หรือ 3 ปีแรกของการใช้ระบบ AUN-QA จากนั้นจึงจะเริ่มทำ Site Assessment (การประเมินด้วยการลงพื้นที่สัมภาษณ์และสังเกตการณ์) ซึ่งบางแห่งเป็นไปตามความสมัครใจของหลักสูตร บางแห่งเป็นข้อตกลงว่าเมื่อผ่าน 3 ปีแรกของการใช้ AUN-QA แล้วทุกหลักสูตรต้องรับการประเมินแบบเต็มรูปแบบคือ ทำทั้ง Desktop Assessment และ Site Assessment มหาวิทยาลัยจำนวน 5 มหาวิทยาลัย มีการประเมินแบบเต็มรูปแบบทุกปีตั้งแต่เริ่มใช้ AUN-QA

มหาวิทยาลัย 2 แห่ง กำหนดว่าประธานของทีมประเมินจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประเมินโดย ทปอ. เท่านั้น และ 8 ใน 11 สถาบัน กำหนดให้ผู้ประเมินต้องมีคุณสมบัติหรือประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับสาขาวิชาของหลักสูตรที่รับการประเมิน ในจำนวนนี้มี 3 มหาวิทยาลัยที่ผู้ประเมินสามารถทำการประเมินผ่านระบบ e-SAR ทีมมหาวิทยาลัยพัฒนาขึ้น นอกจากนี้ 7 จาก 11 สถาบัน มีการจัดทำ Assessor calibration หรือการประชุมผู้ประเมินเพื่อทบทวนความเข้าใจเกณฑ์และวิธีการประเมิน การตัดสินผล รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหาที่พบในการประเมินและวิธีการแก้ไขร่วมกัน

ทุกสถาบันมีการรายงานผลการประเมินระดับหลักสูตรต่อผู้บริหารระดับสูงของสถาบัน โดยบางสถาบันจะมีการรายงานต่อสภาสถาบันด้วย อย่างไรก็ตามสถาบันทุกสถาบันกำหนดให้เป็นบทบาทหน้าที่ของคณะและหลักสูตร ในการพิจารณานำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนา นอกจากการทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินแล้ว ผู้ประเมินในทุกสถาบันยังได้ทำหน้าที่ดังต่อไปนี้ด้วย

- เป็นที่ปรึกษาและช่วยดูแลให้คำแนะนำให้หลักสูตรของตนเองปฏิบัติให้เป็นไปตามเกณฑ์ (ทุกสถาบัน/ทุกคนที่สัมภาษณ์)
- เป็นกรรมการขับเคลื่อนนโยบายการใช้ AUN-QA ของสถาบัน
- เป็นวิทยากรและที่ปรึกษาด้าน AUN-QA รวมถึงการปรับปรุงหลักสูตรให้แก่ผู้อื่น/หลักสูตรอื่นในสถาบัน

2. ความเข้าใจของผู้ประเมินต่อเกณฑ์ AUN-QA

ผู้ประเมินทุกคนประเมินตนเองว่ามีระดับความเข้าใจต่อเกณฑ์ AUN-QA และวิธีการประเมินในระดับปานกลางในภาพรวม และประสบปัญหาในการประเมินดังต่อไปนี้

2.1 การประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร (ELOs)

(1) หลักสูตรมีการจัดทำ ELOs ขึ้นใหม่ โดยไม่ได้ขออนุมัติปรับปรุงหลักสูตร แต่ใช้ ELOs ใหม่ในการเขียนรายงานการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report, SAR) เพื่อรับการประเมิน ซึ่ง ELOs ใหม่นี้แตกต่างจาก ELOs ที่ได้รับการอนุมัติแล้วในเล่ม มคอ.2 ผู้ประเมินจึงมีความไม่แน่ใจว่าจะประเมินโดยใช้ ELOs ใด ระหว่าง ELOs ใน มคอ.2 & ELOs ตาม SAR

(2) หลักสูตรมักไม่มีการระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีนัยสำคัญและขาดการวิเคราะห์ความจำเป็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก่อนนำไปใช้จัดทำ ELOs หรือขาดกระบวนการที่ชัดเจนในการวิเคราะห์ประเด็นความจำเป็น

(3) ผู้ประเมินหลักสูตรสับสระหว่างวิชาศึกษาทั่วไป (GE) กับ Generic Learning Outcomes และมักเข้าใจผิดว่าเป็นสิ่งเดียวกัน

2.2 การประเมินการจัดทำหลักสูตรและการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร

(1) หลักสูตรที่รับการประเมินและผู้ประเมินมีความไม่แน่ใจในความหมายของคำว่า “ทันสมัยหรือ up-to-date” ซึ่งปรากฏในเกณฑ์หลาย ๆ เกณฑ์ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

(2) ผู้ประเมินไม่สันถัดและยังขาดประสบการณ์ในการประเมินความสอดคล้องของตอบสนองโครงสร้างและสาระของหลักสูตรต่อ ELOs การออกแบบหลักสูตรตามแนวทาง Outcome-Based Education และความสอดคล้องของตอบสนองของผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา (Course Learning Outcomes, CLOs) ต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร (Course Learning Outcomes, PLOs) รวมทั้งการประเมินความสมเหตุสมผลของโครงสร้างหลักสูตร ลำดับการเรียนรู้ และการบูรณาการความรู้และทักษะในหลักสูตร

2.3 การประเมินคุณภาพการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลผู้เรียน

(1) ผู้ประเมินบางคนรวมทั้งหลักสูตรที่รับการประเมินขาดความเข้าใจว่า ปรัชญาการศึกษาของสถาบันจะนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนอย่างไร

(2) หลักสูตรขาดความชัดเจนว่าทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตคือทักษะใด และมักกำหนดทักษะนี้เป็นนามธรรม จึงไม่สามารถสอนและประเมินทักษะนี้ได้จริง

(3) ผู้ประเมินและหลักสูตรขาดประสบการณ์ในการคัดเลือกหรือออกแบบกระบวนการการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกับ CLOs

2.4 การประเมินคุณภาพอาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุน

(1) ผู้ประเมินหรือหลักสูตรไม่เข้าใจการคำนวณภาระงานอาจารย์ที่พิจารณาจากอัตราส่วน Full Time Equivalence (FTE) อาจารย์ และความหมายของค่าที่คำนวณได้

(2) หลักสูตร มักมีการกำหนดสมรรถนะเป็นนามธรรม ทำให้ประเมินได้ยาก

(3) หลักสูตรหรือผู้ประเมินขาดความเข้าใจกระบวนการที่ดีในการจัดทำแผนอัตรากำลังและการวิเคราะห์ความจำเป็น (Needs) เพื่อจัดทำแผนพัฒนาอาจารย์ นอกจากนี้ หลักสูตรหรือผู้ประเมินบางรายไม่สามารถแยกความแตกต่างระหว่างแผนอัตรากำลัง และแผนพัฒนาบุคลากร

2.5 การประเมินคุณภาพบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

เนื่องจากการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ มักอยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยคณะ/สถาบัน หลักสูตรมักไม่ทราบบทบาทของตนเองในการร่วมบริหารจัดการและปรับปรุงพัฒนาประเด็นเหล่านี้

2.6 การประเมินผลผลิตของหลักสูตร

หลักสูตรส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจหลักการหรือวิธีการในการ “เทียบเคียงสมรรถนะ” (Benchmarking) และผู้ประเมินยังมีประสบการณ์น้อยเกินกว่าที่จะช่วยทำความเข้าใจที่กระจ่างชัดให้แก่หลักสูตร

3. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของการประเมิน

ผู้ประเมินมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อมุ่งไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความเป็นประโยชน์ของการประเมิน ได้แก่ ควรมีการทบทวนสาระและความเข้าใจเกณฑ์ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการประเมินและการตัดสินผลให้แก่ผู้ประเมินเป็นระยะอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ควรพัฒนาความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการจัดการศึกษาตามแนวทาง Outcome-Based Education ให้แก่ผู้ประเมินและหลักสูตรที่รับการประเมิน เพื่อให้การใช้ระบบประกันคุณภาพ AUN-QA เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อการจัดการศึกษาในประเทศไทย

สรุปและอภิปรายผล

ในภาพรวมอาจารย์ซึ่งทำหน้าที่ผู้ประเมินคุณภาพการศึกษายามในที่ตั้งในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่มีการประกาศใช้ระบบ AUN-QA ในการประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตร มีความเชื่อว่าตนเองมีความเข้าใจในสาระของเกณฑ์ AUN-QA และกระบวนการในการประเมินด้วยเกณฑ์ AUN-QA ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากมหาวิทยาลัยทั้ง 11 มหาวิทยาลัยเพิ่งเริ่มใช้ระบบ AUN-QA ในการประกันคุณภาพการศึกษาได้ประมาณ 1-3 ปี ณ ช่วงเวลาที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในศึกษาครั้งนี้

ประเด็นที่ผู้ประเมินที่ให้สัมภาษณ์ระบุว่ามีปัญหาในการประเมินส่วนใหญ่เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบ Outcome-Based Education (OBE) จึงสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ให้สัมภาษณ์เองที่ระบุว่าคุณภาพของการประเมินจะเพิ่มขึ้นได้ หากผู้ประเมินมีความเข้าใจในหลักการและวิธีการจัดการศึกษาตามแนวทาง OBE ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ AUN-QA

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าผู้ประเมินคุณภาพภายในระดับหลักสูตรตามเกณฑ์ AUN-QA ประเมินตนเองว่ามีความเข้าใจในสาระของเกณฑ์ AUN-QA ในระดับปานกลางในภาพรวม แม้ว่าจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการประเมิน อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาครั้งนี้เป็นข้อมูลจากการประเมินตนเอง (Self-Evaluation) ซึ่งถือว่าเป็นการวัดโดยทางอ้อม (Indirect Measurement) การศึกษาครั้งต่อไปอาจใช้วิธีวัดในทางตรง (Direct Measurement) ในการประเมินความเข้าใจของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาที่จะทำได้ผลที่แน่ชัดมากขึ้น เช่น การทดสอบด้วยแบบทดสอบความเข้าใจ เป็นต้น และแม้ว่าจะเป็นการประเมินในทางอ้อม ผลจากการวิจัยนี้ทำให้ได้รับข้อมูลเชิงลึกและรายละเอียดจากตัวผู้ประเมินเอง ในประเด็นของเกณฑ์หรือวิธีการประเมินที่ผู้ประเมินคุณภาพภายในอาจจะยังไม่เข้าใจอย่างชัดเจน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงสามารถจัดการอบรมหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ให้แก่ผู้ประเมิน รวมทั้งศึกษาประสิทธิผลของการฝึกอบรมด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อเสาะหาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สามารถเพิ่มความเข้าใจในสาระของเกณฑ์ให้แก่ผู้ประเมินคุณภาพภายในอย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือได้และความเป็นประโยชน์ของผลการประเมินที่เกิดขึ้นในแต่ละปีการศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่พิจารณาให้ทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปี 2560

เอกสารอ้างอิง

- [1] Council of University Presidents of Thailand. (2014). *Council of University Presidents of Thailand Meeting Minute 2/2556 December 2, 2013*. King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Bangkok.
- [2] Office of the Higher Education Commission. (2014). *2013 Higher Education Internal Quality Assurance Manual*. Bangkok: Parbpim.
- [3] ASEAN University Network (AUN). (2020). *Guide to AUN-QA Assessment at Programme Level Version 4.0*. Retrieved April 20, 2018, from http://www.aunsec.org/pdf/Guide%20to%20AUN-QA%20Assessment%20at%20Programme%20Level%20Version%203_2015.pdf
- [4] Anuwong, K., Supasuteekul, A., Yoonaisil, W., and Soonthornpun, K. (2018). Academic Staff Opinions and Practice on the Use of ASEAN University Network Quality Assurance (AUN-QA) at a Programme Level in Thailand. *Srinakharinwirot Research and Development (Journal of Humanities and Social Sciences)*, 10(20), 1-16.